

ZAKONIK O KRIVIČNOM POSTUPKU PRED IZMENAMA

INICIJALNA RADNA VERZIJA

OSNOVNE KARAKTERISTIKE

Prof. dr Stanko Bejatović

Ministar pravde i državne uprave Republike Srbije septembra meseca tekuće godine obrazovao je Radnu grupu za izradu radne verzije Zakona o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku - ZKP ("Sl. glasnik RS", br. 72/2011 i 101/2011) i time zvanično pokrenuo postupak izmena ovog zakonskog teksta koji je u potpunosti trebalo da počne sa primenom 15. januara 2013. godine. Ključni razlog ovakvog, sasvim opravdanog, stava nadležnog ministarstva je stav stručne javnosti Srbije da ne mali broj rešenja ovog zakonskog teksta nije u skladu ne samo sa savremenim tendencijama u nauci krivičnog procesnog prava, rešenjima u kompetentnom komparativnom krivičnom procesnom zakonodavstvu već da neka od njih nisu u skladu ni sa Ustavom RS. Rečju nije, prema uglavnom prisutnom shvatanju stručne javnosti Srbije u skladu sa ključnim ciljevima procesa reforme ovog zakonskog teksta kao celine započetog donošenjem Zakonika o krivičnom postupku 2001. godine. Obzirom na ovo cilj rada na donošenju Zakona o izmenama i dopunama ZKP je upravo preispitivanje onih rešenja koja po većinskom shvatanju stručne javnosti Srbije nisu u skladu sa onim sa čime treba da bude usklađen zakonski tekst ovog karaktera. Krajnji cilj ovih intervencija jeste upravo ostvarenje i osnovnih ciljeva reforme krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije uopšte, a to je stvaranje normativne osnove za povećanje efikasnosti krivičnog postupka i usaglašavanje našeg krivičnog procesnog zakonodavstva sa savremenim tendencijama nauke krivičnog procesnog prava i rešenjima prisutnim u relevantnom komparativnom krivičnom procesnom zakonodavstvu. Polazeći od ovako postavljenih ciljeva rada na ovom zakonskom projektu Radna grupa je u izuzetno kratkom vremenskom intervalu sačinila inicijalnu radnu verziju Zakona o izmenama i dopunama ZKP. I površan pogled na rešenja ove radne verzije pokazuje dve stvari. Prvo, Zakon zadržava, načelno posmatrano, najveći broj novina koje donosi ZKP iz 2011. godine. Slučaj npr. sa promenom koncepta istrage, pojednostavljenim formama postupanja, arhitektonikom

krivičnog postupka, merama za obezbeđenje prisustva okrivljenog u krivičnom postupku, teretom pružanja dokaza, posebnih krivičnih postupaka. Drugo, na znatno drugačiji način normativno razrađuje ne mali broj ovih instituta. Među ne malim brojem novina, posmatrano sa aspekta njihove aktuelnosti i obima predloženih izmena posebnu pažnju zaslužuju sledeća predložena rešenja:

1. Reafirmacija načela materijalne istine putem predviđanja pojačane uloge suda u postupku utvrđivanja činjenica važnih za donošenje sudske odluke. Naime teret dokazivanja optužbe je na tužiocu i sud i dalje, po pravilu, izvodi dokaze na predlog stranaka. Međutim sada je predviđena i njegova obaveza da istinito i potpuno utvrdi činjenice koje su od važnosti za donošenje zakonite odluke u granicama optužbe. Izričito se propisuje obaveza suda da u cilju istinitog i potpunog utvrđivanja istine u granicama optužbe da i sam izvede dokaze kojima se te činjenice utvrđuju, pod uslovom da takve dokaze nisu izvele stranke. Praktična primena ovakve njegove obaveze treba posebno da dođe do izražaja na glavnom pretresu gde je se npr. daje pravo sudu da i bez predloga stranaka, branioca ili oštećenog, u granicama optužbe, izvodi dokaze kojima se istinito i potpuno utvrđuju činjenice od važnosti za donošenje zakonite odluke, pod uslovom da takve dokaze nisu izvele stranke (čln 15. i član. 367. stav 2. tačka 8.) Osnovni razlog neophodnosti predviđanja ovakvog ovlašćenja (dužnosti suda) leži u činjenici nužnosti utvrđivanja istine u krivičnim stvarima u mnogo većem stepenu nego što je to slučaj sa drugim postupcima, zbog njegove same prirode i posledica koje povlači izricanje krivičnih sankcija u istom. U sklopu ovog govori i činjenica da se istinito i potpuno utvrđivanje činjenica koje su važne za donošenje zakonite odluke u krivičnim stvarima ne može postići bez aktivne uloge suda i po ovom pitanju. U ostalom, pravo države na kažnjavanje koje se realizuje preko suda uslovljeno je istinitim i potpunim utvrđivanjem činjenica nužnih za donošenje zakonite odluke.

